

ПРОГРАМА КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ

Освітній ступінь: магістр
Спеціальність: 081 Право
спеціалізація: 04 Екологічне та природоресурсне право

1. Договірне регулювання екологічних відносин

1.1. Особливості договірного регулювання екологічних відносин.

Соціальна цінність і переваги договірного регулювання екологічних відносин. Особливості договорів, що опосередковують екологічні відносини. Їх співвідношення з іншими галузевими договірними формами.

Функції договорів, що опосередковують екологічні правовідносини.

1.2. Система договірних форм регулювання екологічних відносин. Класифікація договорів в екологічних правовідносинах.

Загальна класифікація договорів у цивільному праві. Класифікація договорів в екологічних правовідносинах: за розподілом прав і обов'язків; за ознакою наявності чи відсутності зустрічного задоволення; за ступенем свободи сторін; за моментом виникнення; за змістом діяльності. Змішані і комплексні договори.

Класифікація договорів за предметом екологічного права: договори природокористування; природоохоронні договори; договори у відносинах забезпечення екологічної безпеки.

Договори оренди, концесійні договори, угоди про розподіл продукції, сервітутні договори в системі договірних форм регулювання екологічних правовідносин.

1.3. Суб'єктно-об'єктний склад еколого-договірних зобов'язань.

Сторони еколого-договірних зобов'язань. Особливості суб'єктного складу еколого-правових договорів. Користувачі природних ресурсів як суб'єкти еколого-правових договорів. Еколого-експертні, еколого-аудиторські, страхові та інші організації як сторони еколого-правових договорів. Підрядні та інші організації як суб'єкти еколого-правових договорів. Державні органи – сторона еколого-правових договорів.

Об'єкт і предмет договору. Об'єкт і предмет договорів в екологічних відносинах, їх особливості. Природні ресурси, природно-соціальні умови, природні комплекси та ландшафти, екологічні системи як об'єкти еколого-правових договорів. Об'єкти підвищеної екологічної небезпеки як об'єкти еколого-правових договорів. Життя та здоров'я громадян як об'єкти еколого-правових договорів.

1.4. Особливості укладення, зміни та розірвання договорів, що опосередковують екологічні відносини.

Особливості укладення договорів, спрямованих на врегулювання екологічних відносин. Адміністративні акти як умови виникнення еколого-правових договорів. Аукціони та конкурси як підстави укладання окремих договорів в екологічному праві.

Форма договорів відповідно до норм екологічного законодавства. Реєстрація договорів та її значення. Типові і примірні еколого-правові договори.

Зміна та розірвання договору. Зміна та розірвання договору за погодженням сторін. Зміна та розірвання договору за ініціативою однієї із сторін. Наслідки зміни та розірвання договору, момент зміни та розірвання договору.

1.5. Угоди про розподіл продукції в системі договірних форм регулювання відносин користування надрами.

Види договірних форм регулювання відносин користування надрами.

Поняття, предмет, сторони, строк дії угод про розподіл продукції. Істотні умови угод про розподіл продукції. Конкурсний порядок укладення угод про розподіл продукції. Розроблення, узгодження, підписання та реєстрація угод про розподіл продукції.

Виконання угод про розподіл продукції. Контроль за виконанням угоди. Гарантії для інвесторів.

1.6. Правовий режим договорів довгострокового тимчасового користування лісами.

Довгострокове тимчасове користування лісами в системі прав на ліси. Особливості договірної регулювання користування лісами державної (комунальної) і приватної власності.

Договір довгострокового тимчасового користування лісами: предмет договору, строк договору, мета договірної зобов'язання, ціна договору. Сторони договірної зобов'язання. Права і обов'язки сторін. Форма договору. Примірний договір.

Порядок укладення, виконання і припинення договорів довгострокового тимчасового користування лісами. Наслідки порушення договірних зобов'язань.

1.7. Приватно-правова природа договорів оренди водних об'єктів.

Законодавче запровадження та вдосконалення договірної регулювання відносин використання водних об'єктів. Об'єкт, предмет, сторони договору оренди водного об'єкта. Цільовий характер орендного водокористування. Особливі умови договору. Права і обов'язки орендаря. Методика нарахування орендної плати. Обмеження у відносинах оренди водного об'єкта. Гарантування права загального водокористування.

Порядок і умови укладення договору оренди водного об'єкта. Форма договору. Типовий договір оренди водного об'єкта.

1.8. Договори у відносинах використання об'єктів тваринного світу.

Договір про умови ведення мисливського господарства в системі підстав надання в користування мисливських угідь. Правова природа договору про умови ведення мисливського господарства. Сторони, об'єкт (предмет), строк дії договору. Права та обов'язки сторін. Порядок укладення договору. Підстави розірвання договору. Наслідки невиконання договірних зобов'язань.

Договори на право спеціального використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах: особливості змісту, укладення і виконання.

1.9. Система договірних форм регулювання природоохоронних відносин.

Договори, що забезпечують виконання обов'язків суб'єктів екологічних праввідносин з метою здійснення природоохоронних заходів. Правове регулювання меліоративних, водо-, лісо-, атмосфероохоронних та інших природоохоронних договорів. Порядок фінансування здійснення природоохоронних заходів на договірних засадах.

Договори про державно-приватне партнерство як форма забезпечення виконання природоохоронних заходів.

Договори, що забезпечують охоронні зобов'язання по відношенню до особливо цінних природних об'єктів та територій. Правові засади реалізації охоронних договорів у галузі природно-заповідного фонду України, у сфері охорони об'єктів культурної спадщини.

1.10. Види договірних конструкцій у відносинах забезпечення екологічної безпеки.

Правові аспекти договорів на проектно-пошукувальні, експертні, аудиторські, інформаційні, страхові, підрядні, заставні та інші види робіт (послуг) у сфері екології. Правове регулювання договорів на реалізацію інвестиційних проектів екологічного характеру на території пріоритетного розвитку, у вільних (економічних) зонах.

Договори екологічного страхування. Договори екологічного аудиту. Договори у сфері поводження з відходами: договори підряду, надання послуг, перевезення.

Правове регулювання продажу квот на викиди забруднюючих речовин за міжнародним та національним екологічним законодавством.

2. Дозвільна система у сфері використання природних ресурсів

2.1. Суть і особливості дозвільної системи у сфері використання природних ресурсів.

Адміністративно-правова природа дозвільної системи. Співвідношення дозвільної діяльності та інституту адміністративних послуг. Особливості дозвільної системи в сфері господарської діяльності. Співвідношення дозвільної системи у сфері господарської діяльності та ліцензування господарської діяльності.

Законодавче регулювання надання дозволів на право використання природних ресурсів. Принципи дозвільної системи у сфері використання природних ресурсів.

Поняття та особливості дозвільної системи у сфері використання природних ресурсів. Функції дозвільної системи у сфері використання природних ресурсів.

2.2. Природоресурсні дозволи: поняття, особливості, види.

Роль дозволів у відносинах використання природних ресурсів. Поняття «дозвіл», «документ дозвільного характеру», «ліцензія. Поняття природоресурсного дозволу. Основні особливості природоресурсних дозволів.

Система природоресурсних дозволів. Документи дозвільного характеру у відносинах надрокористування. Документи дозвільного характеру у відносинах водокористування. Документи дозвільного характеру у відносинах лісокористування та використання об'єктів рослинного світу. Документи дозвільного характеру у відносинах використання об'єктів тваринного світу та водних біоресурсів. Документи дозвільного характеру у відносинах використання природних ресурсів на особливо охоронюваних територіях екомережі, природно-заповідного фонду.

Класифікація природоресурсних дозволів: за видами природних об'єктів; за формою; за підставами надання; за значенням тощо.

2.3. Загальні вимоги до змісту і структури природоресурсних дозволів.

Основні характеристики змісту природоресурсних дозволів. Загальні вимоги, що визначають зміст природоресурсних дозволів: вид використання природних ресурсів, мета природокористування, вимоги до способів і обсягів використання, строк дії, персональний характер тощо.

Вимоги до структури природоресурсних дозволів. Обов'язкові реквізити природоресурсних дозволів. Форма природоресурсних дозволів.

2.4. Дозвільна процедура: поняття, особливості, суб'єкти.

Співвідношення понять «адміністративна процедура», «адміністративний процес», «дозвільна процедура».

Поняття і особливості дозвільних процедур щодо використання природних ресурсів. Нормативно-правове регулювання дозвільних процедур. Суб'єкти видачі, анулювання переоформлення природоресурсних дозвільних документів.

2.5. Організаційно-правовий порядок реалізації дозвільних процедур.

Дозвільні процедури в системі інституту адміністративних послуг. Нормативно-правові засади функціонування центрів надання адміністративних послуг. Особливості застосування конкурентного порядку надання природоресурсних дозволів.

Стадії дозвільної процедури. Обов'язкові і факультативні стадії. Порядок проходження обов'язкових стадій дозвільних процедур: подання заяви про отримання природоресурсного дозволу, розгляд заяви, прийняття рішення. Факультативні (необов'язкові) стадії дозвільної процедури. Співвідношення анулювання дозволу та припинення права спеціального природокористування.

2.6. Дозвільне регулювання надрокористування.

Спеціальний дозвіл на користування надрами: поняття, правова природа. Підстави надання спеціальних дозволів на користування надрами.

Суб'єкт надання спеціальних дозволів на користування надрами. Порядок надання дозволу. Особливості організації і проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами. Випадки надання дозволів без проведення аукціону. Прийняття рішення про надання дозволу. Підстави відмови від надання дозволу, продовження (відмови в

продовженні) строку дії дозволу, переоформлення дозволу, внесення змін до дозволу, видачі дублікату дозволу. Підстави та порядок зупинення дії спеціального дозволу. Співвідношення анулювання дозволу на користування надрами та припинення надрокористування.

2.7. Дозвільна система у відносинах лісокористування.

Підстави набуття права спеціального використання лісових ресурсів. Види документів дозвільного характеру у відносинах використання лісових та природних рослинних ресурсів.

Підстави та порядок видачі лісорубних квитків. Суб'єкт видачі лісорубних квитків. Документи, необхідні для одержання лісорубного квитка. Види спеціального використання лісових ресурсів, право на здійснення яких підтверджується лісорубним квитком.

Підстави та порядок видачі лісових квитків. Суб'єкт видачі лісових квитків. Документи, необхідні для одержання лісового квитка.

2.8. Дозвільна система у відносинах водокористування.

Види спеціального водокористування: загальна характеристика. Дозвіл на спеціальне водокористування: поняття, функції.

Підстави видачі дозволів на спеціальне водокористування. Перелік і зміст документів, що представляються водокористувачем для отримання дозволу на спеціальне водокористування. Особливості дозвільної процедури у відносинах спеціального водокористування. Суб'єкти видачі та погодження дозволів на спеціальне водокористування. Зміст та структура дозволів на спеціальне водокористування.

2.9. Система документів дозвільного характеру у відносинах використання об'єктів тваринного світу.

Види документів дозвільного характеру у відносинах спеціального використання об'єктів тваринного світу. Суб'єкти видачі дозволів.

Дозволи на добування мисливських тварин: правове регулювання, види, відмінності. Порядок отримання ліцензії на добування мисливських тварин, особливості ліцензій на добування мисливських тварин як документів дозвільного характеру. Відстрільні картки як різновиди дозволів на добування мисливських тварин. Дозволи на селекційний відстріл, дозволи на проведення відбіркового діагностичного відстрілу.

Дозволи на використання диких тварин та інших об'єктів тваринного світу для наукових, культурно-освітніх, виховних, естетичних та інших цілей.

Підстави, види та порядок видачі дозволів на спеціальне використання водних біоресурсів.

2.10. Дозволи на використання природних ресурсів в межах спеціальних природоохоронних територій.

Дозволи на спеціальне використання рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення видів тваринного і рослинного світу: підстави надання, суб'єкти надання і отримання, порядок надання. Вимоги до змісту дозволів на спеціальне використання рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення видів тваринного і рослинного світу.

Дозволи на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України: нормативно-правове регулювання. Підстави, порядок суб'єкти видачі та отримання дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України.

3. Еколого-правова конфліктологія

3.1. Теоретичний аналіз правового конфлікту.

Характеристика конфлікту як соціально-правового явища.

Структура юридичного конфлікту: учасники (сторони); умови конфлікту; предмет та об'єкт конфлікту; образи конфліктної ситуації; можливі дії учасників конфлікту; результати конфліктної ситуації.

Класифікація правових конфліктів.

3.2. Еколого-правовий конфлікт: поняття, сутнісні характеристики.

Проблеми конфліктної взаємодії між суб'єктами екологічних правовідносин. Причини та основні прояви екологічних конфліктів в Україні.

Екологічний конфлікт як різновид соціально-правового конфлікту. Правова, соціальна, економічна та екологічна складові даної категорії конфлікту.

Ознаки еколого-правового конфлікту. Види еколого-правових конфліктів.

Розмежування еколого-правового конфлікту із суміжними категоріями. Конфлікт і спір, конфлікт і правопорушення.

3.3. Теорія і практика управління правовим конфліктом.

Загальний зміст управління конфліктом: прогнозування, запобігання, стимулювання, завершення конфлікту.

Методи прогнозування та профілактики конфліктності у соціальних відносинах.

Шляхи запобігання конфлікту. Вимушені та превентивні форми запобігання конфлікту.

Стимулювання конфлікту, його форми та засоби.

Форми завершення юридичного конфлікту: припинення і скасування, врегулювання і розв'язання конфлікту.

3.4. Форми та механізми врегулювання еколого-правового конфлікту.

Поняття управління еколого-правовим конфліктом.

Традиційні механізми врегулювання еколого-правових конфліктів. Конституційні процедури та конституційне судочинство. Адміністративні процедури. Судова форма врегулювання еколого-правового спору.

Альтернативні форми розв'язання еколого-правових конфліктів. Переговори, погоджувальні процедури, посередництво (медіація).

3.5. Адміністративна процедура як форма врегулювання еколого-правових конфліктів.

Загальна характеристика адміністративного порядку врегулювання екологічних спорів.

Обов'язковість адміністративного розгляду як досудового порядку врегулювання екологічного спору.

Загальні та спеціальні адміністративні процедури. Суб'єкти, уповноважені на врегулювання еколого-правових конфліктів.

Порядок розгляду та прийняття рішення уповноваженим суб'єктом.

3.6. Судова форма вирішення еколого-правових спорів.

Судовий розгляд як найбільш ефективний спосіб врегулювання еколого-правового конфлікту. Спеціалізація судів та проблеми розмежування судових юрисдикцій щодо розгляду еколого-правових спорів.

Цивільне судочинство. Звернення до суду для вирішення екологічного конфлікту. Відмежування еколого-правових спорів від майнових конфліктів, пов'язаних із природоресурсними відносинами.

Загальна характеристика спорів, що вирішує господарський суд. Процедури вирішення екологічних спорів, що застосовуються господарським судом.

Юрисдикція адміністративних судів щодо врегулювання еколого-правових конфліктів. Публічний характер еколого-правового спору. Особливі форми провадження в адміністративному суді. Специфіка виконання рішення в адміністративній справі.

3.7. Альтернативні шляхи врегулювання еколого-правових спорів в межах судового процесу.

Нормативне закріплення процесуальних основ альтернативного вирішення еколого-правового конфлікту.

Врегулювання спору за участі судді. Підстави, строк, порядок вирішення спору.

Інститут мирової угоди.

Спрощені провадження – новація національного процесуального законодавства. Особливості розгляду справи за правилами спрощеного провадження у порядку адміністративного, господарського, цивільного судочинства. Правові наслідки застосування спрощеної форми провадження.

3.8. Альтернативні (нетрадиційні) форми врегулювання еколого-правових конфліктів.

Поняття альтернативного вирішення юридичного конфлікту.

Правова природа, принципи та суб'єкти альтернативного врегулювання еколого-правового конфлікту.

Переваги та недоліки альтернативного врегулювання екологічних конфліктів.

3.9. Третейське судочинство як альтернативна форма врегулювання екологічного спору: переваги, недоліки і перспективи розвитку.

Право передачі екологічного спору на розгляд третейського суду. Юрисдикція третейських судів щодо врегулювання еколого-правових конфліктів.

Особливості третейського розгляду.

Специфіка виконання рішень третейських судів.

3.10. Застосування посередництва у вирішенні екологічних конфліктів.

Поняття і види посередництва.

Медіація як спосіб вирішення еколого-правових конфліктів. Основні принципи медіації.

Стадії процедури посередництва.

Проблема практичного застосування медіації при вирішенні екологічних конфліктів.

4. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення

4.1. Законодавче регулювання правового режиму земель сільськогосподарського призначення

Загальна характеристика розвитку законодавства про землі сільськогосподарського призначення.

Нормативно-правові акти сучасного земельного законодавства, що регулюють правовий режим земель сільськогосподарського призначення. Роль нормативно-правових актів аграрного та інших галузей законодавства у регулюванні відносин щодо використання та охорони земель у сільському господарстві. Напрями вдосконалення законодавства про землі сільськогосподарського призначення.

Поняття правового режиму земель сільськогосподарського призначення.

4.2. Поняття та склад земель сільськогосподарського призначення

Поняття та основні ознаки земель сільськогосподарського призначення як специфічного об'єкта правової регламентації.

Склад земель сільськогосподарського призначення: сільськогосподарські угіддя та несільськогосподарські угіддя. Грунти як об'єкт правового регулювання.

Порядок зміни цільового призначення земель сільськогосподарського призначення

Пріоритетне значення земель сільськогосподарського призначення в системі інших категорій земель.

4.3. Право власності на землі сільськогосподарського призначення

Поняття і зміст права власності на землі сільськогосподарського призначення. Форми власності на землі сільськогосподарського призначення. Суб'єкти та об'єкти права власності на землі сільськогосподарського призначення. Права та обов'язки власників земельних ділянок.

Особливості виникнення та припинення права власності на землі сільськогосподарського призначення. Особливості приватизації земель сільськогосподарського призначення. Проблеми та перспективи розвитку ринку земель сільськогосподарського призначення.

4.4. Право користування землями сільськогосподарського призначення

Поняття і зміст права користування землями сільськогосподарського призначення. Види права землекористування.

Право постійного користування землями сільськогосподарського призначення. Особливості оренди земель сільськогосподарського призначення.

Права та обов'язки землекористувачів. Плата за землі сільськогосподарського призначення. Особливості виникнення і припинення права користування землями сільськогосподарського призначення.

4.5. Обмежені речові права на землі сільськогосподарського призначення

Поняття і види обмежених речових прав на землі сільськогосподарського призначення.

Законодавче регулювання, поняття та ознаки емфітевзису. Підстави виникнення та припинення права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб. Земельні сервітути: поняття і види. Підстави виникнення та припинення земельних сервітутів.

4.6. Основні організаційно-правові форми реалізації прав на землі сільськогосподарського призначення

Фермерське господарство як організаційно-правова форма реалізації прав на землі сільськогосподарського призначення.

Використання земель сільськогосподарськими кооперативами.

Землі для ведення особистих селянських господарств: особливості набуття та використання.

4.7. Гарантії прав на землі сільськогосподарського призначення

Поняття та види гарантій прав на землі сільськогосподарського призначення. Способи захисту прав на землю.

Відшкодування збитків власникам земельних ділянок і землекористувачам.

Порядок і підстави відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва

Особливості вирішення земельних спорів.

4.8. Управління в галузі використання та охорони земель сільськогосподарського призначення

Система органів державного управління в галузі використання та охорони земель.

Повноваження центрального органу державної виконавчої влади, що реалізує державну політику в сфері земельних відносин.

Функції управління в галузі використання та охорони земель сільськогосподарського призначення.

4.9. Особливості правової охорони земель сільськогосподарського призначення

Поняття правової охорони земель сільськогосподарського призначення.

Зміст правової охорони земель сільськогосподарського призначення. Консервація деградованих та малопродуктивних земель. Особливості правового регулювання меліорації земель сільськогосподарського призначення.

4.10. Юридична відповідальність за порушення правового режиму земель сільськогосподарського призначення.

Поняття і види юридичної відповідальності за порушення правового режиму земель. Особливості кримінальної та адміністративної відповідальності за земельні правопорушення.

Дисциплінарна та цивільно-правова відповідальність за порушення правового режиму земель сільськогосподарського призначення. Проблеми розвитку інституту земельно-правової відповідальності за порушення правового режиму земель сільськогосподарського призначення.

5. Організаційно-правові форми сільськогосподарського виробництва

5.1. Поняття і види організаційно-правових форм сільськогосподарського виробництва.

Поняття сільськогосподарського виробництва. Сільськогосподарська продукція: поняття, види. Особливості сільськогосподарського виробничого процесу.

Поняття організаційно-правової форми сільськогосподарського виробництва. Види організаційно-правових форм сільськогосподарського виробництва.

Сільськогосподарське підприємство як основна організаційно-правова форма сільськогосподарського виробництва: поняття, ознаки, види.

Проблеми законодавчого забезпечення окремих організаційно-правових форм сільськогосподарського виробництва.

5.2. Сільськогосподарський кооператив як організаційно-правова форма сільськогосподарського виробництва.

Законодавче регулювання сільськогосподарської кооперації в Україні. Поняття та основні ознаки сільськогосподарських кооперативів. Типи та види сільськогосподарських кооперативів.

Порядок створення сільськогосподарських кооперативів. Правовий режим майна та земель сільськогосподарських кооперативів. Господарська діяльність сільськогосподарських кооперативів. Порядок припинення діяльності сільськогосподарських кооперативів.

5.3. Правове становище колективних сільськогосподарських підприємств.

Законодавство про колективні сільськогосподарські підприємства: проблеми розвитку.

Поняття та ознаки колективного сільськогосподарського підприємства. Особливості створення та державної реєстрації колективного сільськогосподарського підприємства.

Правовий режим майна та земель колективних сільськогосподарських підприємств. Господарська діяльність колективних сільськогосподарських підприємств. Підстави та порядок припинення діяльності колективних сільськогосподарських підприємств.

5.4. Правове становище фермерського господарства.

Загальна характеристика Закону України “Про фермерське господарство”. Поняття та ознаки фермерського господарства. Порядок створення та державної реєстрації фермерських господарств.

Земельні відносини у фермерських господарствах. Правовий режим майна у фермерських господарствах. Господарська діяльність фермерських господарств. Припинення діяльності фермерських господарств.

4.5. Ведення особистих селянських господарств як особлива форма сільськогосподарського виробництва

Загальна характеристика законодавчого регулювання ведення особистих селянських господарств.

Поняття та ознаки особистого селянського господарства. Земельні відносини в особистому селянському господарстві громадян. Правове регулювання майнових відносин в особистих селянських господарствах. Господарська та інша діяльність особистих селянських господарств. Припинення діяльності особистих селянських господарств.

5.6. Особливості правового становища державних сільськогосподарських підприємств

Поняття, ознаки та види державних сільськогосподарських підприємств.

Правовий режим майна державних сільськогосподарських підприємств. Земельні відносини в державних сільськогосподарських підприємствах. Господарська діяльність державних сільськогосподарських підприємств.

Особливості створення та припинення державних сільськогосподарських підприємств.

5.7. Правове становище комунальних сільськогосподарських підприємств.

Поняття і види комунальних сільськогосподарських підприємств.

Правовий режим майна і земель в комунальних сільськогосподарських підприємствах. Господарська діяльність комунальних сільськогосподарських підприємств. Особливості створення та припинення комунальних сільськогосподарських підприємств.

5.8. Аграрні господарські товариства як сучасна форма сільськогосподарського виробництва.

Поняття і види аграрних господарських товариств. Особливості правового становища акціонерних товариств і товариств з обмеженою відповідальністю у сільському господарстві.

Правовий режим майна та земель в аграрних господарських товариствах. Особливості створення та припинення аграрних господарських товариств.

5.9. Правове становище об'єднань підприємств у сільському господарстві.

Поняття і види об'єднань підприємств у сільському господарстві. Організаційно-правові форми об'єднань підприємств у сільському господарстві.

Господарська діяльність аграрних товариств. Особливості створення та припинення об'єднань підприємств у сільському господарстві.

5.10. Права фізичних осіб на здійснення сільськогосподарської виробничої діяльності

Загальна характеристика аграрної правосуб'єктності фізичних осіб. Форми участі громадян в аграрних правовідносинах.

Індивідуальна підприємницька діяльність у сільському господарстві.

Земельні права громадян України, іноземців та осіб без громадянства.